

תיקון שגיאות אינו דבר של מה בכר

**כתב העת "קתריסיס" מקדיש את עצמו למלחמה ממושכת על שגיאות של מילומדים מסרבים לתקן
במאמריהם ואינו מרפה עד לניצחון הסופי**

צחוק לאוֹן 23.06.2017 10:37

קתריסיס, גיליון 26, עורכים: עמוס אדלהייט, יוחנן גלוקר, אלון הראל, דורון מנדרס, יהודה פרידלנדר, הוצאה כרמל, 2017, 237 עמודים

זמן רב שהתקוונתי לכטוב על אחד מגליונות "קתריסיס", כתב עת שהrhoח החיים בו היה של פרופ' יוחנן גלוקר, אשר נשא משך שנים ברוב המטלות ורוחו הפולמוסית מרחפת על פני כל גיליון. זהו כתב העת היחיד בעברית שיש בו רצניות של ממש, מהסוג שהכרנו בעבר בכתב העת לספרות. יכול להיות שהביקורות מרושעות אבל הן מफצות על מה "שהעולם האקדמי כולם יודע", על תרבויות הפרסומיים בעברית כמו על ועדות לפרסוי ישראל: כל מלומד והמקולת שלו. בגילון הנוכחי יש איזון יפה בין המרושע למשמעותי ולט בטכ.

גלוקר עצמו, פילולוג קלסטי, לבו נשבר נוכח ירידתם של מדעי הרוח, ויש לו בלי ספק סיבות טובות. נקודת המפנה בירידה מבחרנותו היא א'ישליה בשפות העתיקות. דבר המערכת בגילון זהה עוסק באופן שבו יש להודות בשגיאות במהדורה השנייה של ספרים שנפלו בהם טעויות. "תיקון שגיאות — ולא רק שגיאות דפוס — בהוצאות חדשות של ספרים אינו דבר של מה בטכ. לא כל מחבר מוכן לתקן בהוצאות מאוחרות שגיאות של ממש, שמא יגלה קורא חדיעין זה או אחר שהמחבר טעה בדברים שלא היה צריך לטעת בהם. יש גם מחברים שמתעלמים ממודע מתיקונים שמציעים להם קוראים". ובהמשך: "והנה אחד מגדולי החוקרים של הספרות הקלסטי בכל הדורות, לא זו בלבד שהתעקש לתקן בכל מקום שיש צורך בטכ, אלא אף עמד על הצורך לעשות זאת בפומבי. בתוך השארת השגיאות המקוריות במקומן, ותיקון בהערות נפרדות. זאת בגין אפיו להרבה חברים שמכנים לתקן שגיאות, אך הם עושים זאת תוך העלמת השגיאה המקורי. מוחקים אותה, ומדפיסים התיקון במקומו כאילו היה שם התיקון מימوت עולם".

לモתר לציין כי הסיכוי למהדורה שנייה ושלישית לספריו עיון בעברית היא עניין נדיר, ובכל זאת, את הסיפוק הזה של הוודה בשגיאה מצד יריב מזא פרופ' בצלאל בר כוכבא, במלחמה שנמשכה שנים. ובכן, כאשר עמיתנו עפרי אילני היה עדין כתב "הארץ" לענייני מדע ריאיין את פרופ' רחל אליאור שכשרה בקיומה של כת האטיסים. הראיון היכה אז גלים, גם ברוחבי העולם, כולם העולם המתעסק באיסיים, שמייהר לכתוב מפיה של אליאור כי 60 שנות מחקר איסיים היו ברוכה לבטלה. אחר כך חזרה בה אליאור בדף מאמירתה וטפלה על עפרי אילני שקר גמור, כאילו לא ריאיין אותה וכайлו שמע אותה בהרצאה והוסיף על דבריה מלים שלא העלה על דל שפתיה. בר כוכבא, הלניסט גדול, כתוב: "אין זה דבר של מה בטכ, לכתוב כי דרי' עפרי אילני, סופר הארץ' (שאינו עיתונאי בעלים כי אם איש סגל במחלקה להיסטוריה של אוניברסיטת בן גוריון וחוקר מוכשר ומבטיח של ההיסטוריה היהודית גרמנית), בדה מלבו ריאיון שלא היה ולא נברא, וכן כי המציא דברים וייחס אותם לרחל אליאור". וכайлן לא די באלה, אליאור אינה יודעת יוונית והידע שלה בכלל הקשור לתקופה ההellenistica מזער, ולפיכך פירסם בר כוכבא תגובה בכתב העת האקדמי "תרבות", והוא — בשלה! השיבה לו בביטחון עצמי. פרופ' בר כוכבא אסף וכיום הכל לכדי מסכת ראיות, כמו בהכרעת דין הוא מפרט כאן, ב"קתריסיס" 26, את עיקרי דבריו הקודמים ואת עיקרי דבריה נגדו עד שהוא מגיע אל הסוף הטוב: פרופ' רחל

אליאור הרימה ידים וכותבה לו מכתב פרטני, שסימן את המלחמה על האיסיים בהתנצלות שלה, ובזה כרוכה כמונע את עצמה ואוטו במחנה הפקולרים של הלוחמים נגד הבערות: "לצער לא רק בתחום ההיסטוריה ההלניסטית יש עירוב בין בורות, חובבנות, חוסר אחריות ואידישור בפרסומים מדעיים. גם בתחוםים אחרים במדעי הרוח נמצאו לעיתים תכופות מדי תערובת מצערת שאינה מבוססת על ידיע מקצועית, על פרטיפותיה מחקרית או שיקול דעת מדעי, ואינה עומדת ב מבחן הביקורת, אבל מוכתרת בתארים אקדמיים מופלאים. כתיבת ביקורת רצינית מהסוג שבאה לביטוי במאמריך... תורמת ללא ספק להסביר את האיזון המופער עלינו ולהציג את הגבולות בין מין ושאיון ממשינו, שלא לומר בין בורות ולמדנות". ורק עפרי אילני נשאר בעלי התנצלות, אבל הוא לא מריצה בכיר.

תמי יגורי כתבה ספר בשם "פתרון חידת המשמעות". נעמי כשר לא אהבה את הספר, בלשון המעטה, וכר כתבה: "הקריאה בספרה של תמי יגורי דומה לנסעה במכונית מקרעת, מסוג שכלו רצוף טליתה מתישה ומשברת עצמות, בדריכים שאין מובילות אל היעד שככל איינו מבוקש... יש והחופש לנوع בין עדמות שונות הוא מבוקר. אך כדי להיות צזה הוא מחויב להתנהל בהיגיון פנימי ועל בסיס גמישות ומונען חשיבות עשיר ורחב".

אגב, בכל גיליו נמצא מאמר של מישחו הנשמע כמו שם בדי. הפעם השם "הבדוי" הוא איוור לודלם. בדי או לא בדי: החיה הנרדפת היא שמעון בזגלו, ותרגםו לספרו של א"פ סטון על סוקרטס. אף שבזגלו אין توוס שום מקום באקדמיה, וכיון שהמו"ל שלו, יהודה מלצר, אף הוא אינו توוס שום מקום באקדמיה, בכל זאת, המkładת אינה נחה: "יש לציין שלרוב היציטוטים יש תרגומים עבריים. במקורה הנוצחי, תרגומו של א"א הליי לתוכידידס נטרף בשקייה ובל' שניוי, כולל הביטוי 'שאין חוץ בו'. למרות הצהרתנו בהערת המתרגם, בזגלו לא השווה עם המקור ולא שינה דבר, במקום ההערה שלו לגבי המלה העברית 'הדיוט', שהוא השיחיל בטקסט עצמו כאילו סטון כתב לקורא העברי, היה צריך להוסיף הערה על כך שהמליה (היוונית) אינה מופיעה במקור ושכאן סטון טעה". נו, מילא.

mdi פעם יש בגילוונות הללו מאמר מרתוך שלעצמם. זהה למשל מאמרו של פרופ' דב שוורץ מאוניברסיטת בר אילן, העוסק בספר מאת משה הלינגר יצחק הרשקביץ על הציונות הדתית. שוויץ סבור שהמחברים החמיצו את השינויים שהציונות הדתית עברה עם השנים. "רובו של הציבור הציוני הדתי היה מאז ומתמיד בורגני... אידיאולוגיה איננה הגורם היחיד המנייע ציבור זה, שיש לו שיקולים חברתיים וכלכליים נוספים". החל משנות השמונים של המאה העשורים חלו שינויים מהותיים במחנה הציוני הדתי, וכר, "בمعיטה של צורך בהסברה ('התנהלות בלבבות') עבר כובד המשקל של ההתישבות לערים" בתוך הקו הירוק.

כלכל, אומר שוורץ, "הציונות הדתית פיתחה שתי גישות של ארץ-ישראל: הגישה האינטלקומנטלית הרואה בארץ כליל לימוש לאומיות, והגישה הסובסנטציאלית, המטאPsiית, הרואה בארץ יישות אלוהית עצמאית, שהמפגש שלה עם האומה הישראלית (אך היא ישות אלוהית)". באמת שזהו מאמר מבירק ומרתק.

קשה להיות פרופסור אמריטוס. בנוסף לכל המיראות שהיציאה לפנסיה מציעה נעלמת גם האמונה היוקדת במריטוקרטיה, ככלומר שרק בזכות מצוינות חייטת טוב. מאמריך מצהירים במהירות, התיחסותם של מאמרים חדשים אליהם מידללת, וכך, במקום הבוז לא-סקולרים צומח בז לדור שלא ידע את יוסף ולא יונית. גם משומן כך נאה בעיני כתוב העת הזה. משנים מותניים ויוצאים למלחמה.